

De vrienden van de Hoge Rijndijk

Zes jongens destijds, heren nu, al meer dan zestig jaar bevriend. Andere scholen, andere carrières, uiteindelijk andere wijken, steden, in sommige periodes zelfs landen. Het was de Hoge Rijndijk die ze bij elkaar bracht en hield.

Interview op 13 maart 2026 met Adriaan Brandenburg (1954), Walter Sniijders (1957) en Eus Tros (1958). Zij spreken samen over hun vriendengroep.

Samen spelen

Het is de jaren zestig. 'We woonden allemaal op de Hoge Rijndijk, aan de even kant, nog geen 50 meter bij elkaar vandaan', vertelt Adriaan. 'Mijn moeder was de verbindende factor. Hoe meer zielen, hoe meer vreugd. Zij was feitelijk het centrale punt. En we voetbalden elke dag. Op de stoep vooral. Die was wel wat breder dan nu. Ik ben echt honderden keren de straat opgelopen om de bal te halen. Nu ondenkbaar.' Ook op het veldje aan de Verdamstraat en het pleintje bij de huidige Bona rolde de bal veelvuldig.

'We gingen ook vaak klimmen, van het ene pand naar het andere. Dan had je een prachtig uitzicht over de Hoge Rijndijk, kon je mooi kijken naar alle auto's', weet Adriaan nog. Walter vult aan: 'Ik speelde ook met de zoon van de bakker. We maakten een onderaardse hut met planken erover. Dan deden we oude broodjes van de banketbakker eerst in de oven en die aten we daar op. Later gingen ze verbouwen en is daardoor een bouwkraan gekieperd: dat hutje was daar niet op gebouwd.'

Walter vervolgt: 'Ik was heel vrij. Ik kon ook bij iedereen naar binnen. Er werd wel gevraagd 'bij wie hoor jij?', omdat ze me uit alle huizen zagen komen. Ik liep ook altijd weg, ik kon niet stilzitten. Een keer was ik weggerend voor een pestkop. Ik ging bij de bakker naar binnen, ben via de achterkanten naar mijn eigen huis geklommen en ging daar voor het raam naar hem kijken: hij begreep er helemaal niks van!' Zijn vrienden geven aan dat Walter niets veranderd is.

Naar school

Iedereen bezocht een andere school: de Barbara waar nu het Joris Poorthuys is, de Joseph aan de Oppenheimstraat en de Petrus aan de Lorentzkade. 'Alle vrienden waren katholiek. Ja, waarom dan andere scholen? Onze ouders zullen wel hun voorkeuren hebben gehad', denkt Adriaan. 'Je had geen fiets, je liep gewoon met je broers en zussen naar school', vertelt Walter. 'Je werd niet gebracht door je ouders, die hadden een zaak, en kleinere kinderen. Het was ook maar tien minuutjes. Tussen de middag was er geen overblijf, dan ging je naar huis voor warm eten.'

Walter lacht: 'Later had ik trouwens wel een fiets. We hadden zoveel fietsen, mijn vader had zelfs een lopende rekening bij de fietsenmaker voor de leuke banden'. Bij Walter thuis waren ze dan ook met zijn vijftienen.

Na de lagere school volgde vrijwel iedereen een andere opleiding. 'We deden allemaal wat anders, andere scholen, ander werk, elk een heel eigen levenswandel. De Hoge Rijndijk was de reden van onze vriendschap', aldus Adriaan.

De tram en ander verkeer

‘De tram herinner ik me nog’, geeft Adriaan aan. ‘Ik was nog klein. Bij de Wilhelminabrug stopte hij, dat was het eindpunt. Hij maakte veel geluid en je had natuurlijk geen dubbele beglazing. Je was er aan gewend. Ik ging er mee naar de stad via de Hogewoerd. Als kind vond je het natuurlijk geweldig om in de tram te zitten.’ In 1961 is hij opgeheven. ‘Ik weet ook nog dat die rails werden gesloopt. Echt eeuwig zonde dat die tram is verdwenen.’

1 1955, De tram op de Hoge Rijndijk tegenover het Bonaventura Collega tijdens de prille jeugd van de vrienden, bron: Beeldbank HVOL, rechthebbende erven Piet Maas

De anderen grappen dat Adriaan duidelijk de oudste is. Zij kunnen zich de tram niet herinneren. ‘Ja, van een foto waarin ik in de tram sta’ bedenkt Eus zich. Walter heeft wel verhalen over de tram. ‘Het was de blauwe tram. Hij had maar één wagon, behalve met voetbalwedstrijden, dan was het druk, dan had hij er twee. En waar de garage zit (tussen nummer 110 en 112), daar zit nog steeds een beugel voor de tram.’

‘De Hoge Rijndijk was echt de doorgaande weg hier. De N11 had je nog niet. Met Pasen was er een file van Duitsers. Die kwamen terug met bloemenslingers op de auto’s. Ze gaven dan hier hun laatste guldens uit bij de groenteboer. Je kon hier nog makkelijk parkeren, want wie had er hier nu een auto?’ weet Walter nog. ‘En later dan, aan het Galgewater zat inmiddels een abortuskliniek, ik heb echt een aantal keer gehad dat buitenlanders kwamen vragen waar de abortuskliniek was’, vult Eus aan.

De straat

Adriaan toetst onze kennis. ‘Als ik “t Laagje” zeg, waar denk je dan aan? De Lage Rijndijk? Zie je! Nee, dat is voor ons het laatste stuk van de Hoge Rijndijk aan de even kant, voor de brug, daar gaat de hoofdweg omhoog en lijkt de weg bij de huizen af te lopen.’ De naam is sowieso verwarrend. ‘Je hebt

natuurlijk een Lage Rijndijk, een Hoge Rijndijk én de Rijndijk. Er kwam heel vaak verkeerde post. Met de komst van de postcodes [1978] is dat wel verbeterd.'

2 De Hoge Rijndijk in 2002 met rechts 't Laagje. Rond de huizen met de witte begane grond woonden de vrienden, bron: beeldbank HVOL, rechthebbenden erven Niek Bavelaar

'De Hoge Rijndijk is een brede weg, dat is een barrière. Destijds wist ik wel wie aan mijn kant woonde, maar nauwelijks wie aan de overkant. En dat is nog steeds zo', geeft Adriaan aan. Walter lacht: 'We hebben er altijd een beetje bijgehangen, bij de wijk.'

De Wilhelminabrug en de watertoren zijn andere belangrijke ijkpunten. 'En achter de Hoge Rijndijk was nog een oude boerderij van Menken, later Van Seggelen. Ongeveer waar nu een scheepswerf zit. Met een pontje geleid door een ketting kwam je aan de overkant. Nu dus industrieterrein De Waard. Daar brachten we altijd de aardappelschillen' weet Eus nog.

De winkels toen

De winkels zijn het meest kenmerkend voor de straat. In hun jeugd waren dat er veel. 'Het was een echte middenstandswijk', zegt Adriaan. 'In onze jeugd waren het allemaal leuke, druk bezochte winkeltjes. Je had twee bakkers, twee kruideniers, een slager, een groenteboer, een manufacturenzaak, een rijwielzaak, een sigarenzaak én een kapper.' Walter vult aan: 'En een elektronicazaak, ook voor servies een stukje verder. En aan de overkant en over de brug waren ook nog winkels.'

Er was echt van alles. Walter vervolgt: 'Bakker Ahsmann (nummer 118) had een grote schoorsteen aan de achterkant. Die schoorsteen staat er nog steeds. Ahsmann ging bakken voor meerdere winkels in Leiden en was de eerste die een Franse roterende oven had waar ze echte Franse stokbroden in maakten. Bij Van Wingeren (nummer 98) hingen de halve koeien aan van die haken buiten. In hetzelfde stuk zat de chemische fabriek Klootwijk (nummer 96B) en de kolenopslag van Boelee (nummer 110). Dat kon allemaal.' Eus vult aan: 'Achter die kolenhandel lagen bergen met allemaal

verschillende soorten steenkool. Daar klommen we dan op, dat deden we vaak. Leuk voor onze moeders...'

Het huis van Adriaan was nummer 96A, boven een winkel: 'Er zat een meubelzaak in. Daarna heeft het lang leeg gestaan. De tempel van Taffeh, die in Museum van Oudheden staat in de hal waar je binnenkomt, lag daar opgeslagen. Ik heb jarenlang boven de tempel van Taffeh geslapen! Het werd gebruikt als opslag voor het museum. Het keukendeel van Regeer kwam er daarna in. Nu zijn het woningen'

De vrienden herinneren zich vooral de leuke bedrijvigheid. Al opsommend blijken er veel wisselingen in winkels te zijn. Walter nuanceert dat wel: 'Het verloop was op andere stukken best groot, maar ons stuk, dicht bij de brug, was best standvastig.'

De familiebedrijven

Ook familie had winkels. De opa van Adriaan en Eus (de twee zijn neven) begon in 1917. 'Hij had een tabakswinkel op nummer 106. Nou ja, eigenlijk had oma de winkel. Want opa had een doodskistenfabriek, met de slogan: "Wil je een begrafenis naar behoren, laat je kisten door Van der Vooren" Die fabriek zat aanvankelijk ook op de Hoge Rijndijk, een stukje verderop, op nummer 88. Met de razzia's verstopten onze ouders zich in die doodskisten.' Nu grappen de

4 De sigarenwinkel op nr 106 met de grootouders van Adriaan en Eus en hun oudste kinderen. Bron en eigendom: Adriaan Brandenburg

3Advertentie, Leidsche Courant, 14 mei 1934

vrienden om de combinatie van tabakswinkel en doodskisten: 'Dat is toch een modern businessmodel: je verdient twee keer met de sigarenwinkel en de doodskistenfabriek.'

De tabakswinkel werd later eigendom van de ouders van Eus. 'Eind jaren zestig kwam er nog een speelgoedwinkel bij. De tabakswinkel werd later overgenomen door Hugo Choufour. Die winkel werd na een paar jaar opgevolgd door de fietsenmaker Van Rooijen tot zeven à acht jaar geleden. Nu is het geen winkel meer.'

Ook Walters familie had een winkel: 'Wij begonnen in 1938 met Snijders textiel. Mijn opa stond daarvoor al op

de markt. Mijn vader wilde op de Hoge Rijndijk beginnen. Dat vonden de experts geen goede locatie, vanwege de Rijn: dat was een barrière, dan moest je helemaal via de brug bij Leiderdorp om bij ons te komen. Maar mijn vader vond dat geen probleem. De winkel zat op nummer 114. Je had een eigen verblijf achter de winkel. Boven stonden ook goederen uit de winkel; de ruimte werd ook gebruikt als woonhuis.'

De gehele collectie Hollandia Tricotage verkrijgbaar bij
SNIJDERS' MANUFACTURENHANDEL
Hoge Rijndijk 114 — Tel. 23578

5Advertentie, bron: Nieuwe Leidsche Courant, 23 september 1959

'Voor de winkel kochten we in 1970 nummer 112 erbij. Daar zat eerder Vivo, van de heer Vegt, dat was een levensmiddelenwinkel, die stopte ermee. De winkel was daarna mooi groot, 140 vierkante meter. In 1977-

1978 ben ik bij mijn vader in de zaak gekomen. Bij mij zat het echt in de genen. Als heel klein kind ging ik bij de groenteboer werken, magazijn opruimen. Toen mijn vader in 1984 overleed heb ik de winkel van mijn moeder overgenomen. Ik heb het met veel plezier tot mijn pensioen in 2021 gedaan.'

Boodschappen

Zelf deden ze vanzelfsprekend ook boodschappen. 'Je had de protestanten en de katholieken. Je ging natuurlijk niet bij die protestanten kopen', geeft Walter aan. Adriaan bevestigt dat: Ja, dat ging gewoon zo. Later verwaterde dat gelukkig wel. En wij waren bijvoorbeeld wel trouwe klanten bij Van 't Zelfde (groenteboer, nummer 120). Zij waren niet van katholieke huize'.

Van zijn kindertijd heeft Adriaan nog een levendig beeld aan de bakker: 'Dan ging ik een half wit halen, stond ik naast Walter... ' 'Kwam ik zes broden halen!' maakt Walter de zin af.' Wat Walter zich verder herinnert: 'Wij gingen de ene week bij deze, en de volgende naar de andere kruidenier, want dan kwamen ze ook bij jou kopen. Mijn ouders gingen natuurlijk niet bij de Hema kopen, want dat was een concurrent.'

Verandering

Het winkelaanbod is in de loop der jaren erg veranderd, ook al voor hun tijd. Walter schetst eerst het algemene beeld: 'Woonhuizen werden tot winkels verbouwd.' Adriaan vult aan: 'Die paar huizen werden dus winkeltjes en nu is het omgekeerde het geval: die winkeltjes verdwijnen en er komen weer huizen. Ik vind het zelf jammer. De drie supermarktjes die je had gingen als eerste. Die delfden het onderspit vanwege de Albert Heijns van deze wereld.'

Walter heeft de veranderingen persoonlijk ondervonden met zijn winkel. 'Wij opereerden op een hele specifieke markt, wat oudere mensen. Je had wel mensen die speciaal naar me toe kwamen. Ik ging ook op bezoek, als mensen niet naar de winkel konden komen. Toch, je hebt elkaar als winkeliers ook nodig. Toen de slager weg ging, merkte ik dat: daar kwamen de mensen elke dag en dan keken ze ook even bij mij. En met de euro stopte de groenteboer. Dat merk je, je hebt geen loop meer. De bankencrisis was een volgende grote omslag.'

Ook de gemeente droeg bij aan de veranderingen op de Hoge Rijndijk. Adriaan geeft aan: 'Het had eerder een winkelbestemming. Daarna kreeg je een uitstervingsbeleid. Dan heb je hier als winkelier niets meer te zoeken.' 'Ja', beaamt Walter. 'Jaren geleden kwam er een detailhandelsvisie. Ik ging daar heen en ik had die dia's nog niet gezien of ik wist het al: de Hoge Rijndijk, dat is einde verhaal. Er wordt dan ook niet meer geïnvesteerd door de gemeente.' 'En eerder al' waarschuwt Eus 'Begin jaren zeventig kwamen er minder parkeerplaatsen, er kwam een busbaan bij, dat werkte allemaal tegen.'

6 De Hoge Rijndijk in 1941, met tram en geheel rechts kolenhandel Boelee. Het meest rechtser markies is van de sigarenwinkel van Vooren. bron: Beeldbank HVOL, rechthebbende onbekend

7 Hoge Rijndijk in 1980, met busbaan, Het meest rechter markies is van Ashmann, twee markiezen naar links is Sniijders textiel. Het derde huis links van Sniijders is de sigarenwinkel van van Vooren. bron Beeldbank HVOL, rechthebbende onbekend

Desondanks heeft Walter het prima volgehouden tot zijn pensioen in 2021. ‘Wij hebben er het langste gezeten: 83 jaar.’ In die jaren deed hij veel meer dan “op de winkel passen”: ‘Bij elk lustrum wist ik wel iets te verzinnen. ‘Ik heb een keer een expositie gehouden over de tram. Ik had allemaal attributen van een klant en ook schaalmodellen van voorkanten van verschillende trams, die had een andere klant nagemaakt. Een andere keer was het thema de watertoren. Ik had de watertoren op schaal van Nuon in bruikleen. En ik heb ook de winkels van de Hoge Rijndijk door de jaren heen in kaart gebracht.’

Altijd in de wijk

Adriaan en Walter vertellen over hun levensloop. Adriaan: 'Ik ben in 1954 thuis geboren, op nummer 57. Het was een huurhuis. In de jaren 50/60 konden mijn ouders het huis kopen voor 12.000 gulden, maar ja, dat was zoveel geld. Mijn vader wilde geen geld lenen en een hypotheek bestond nog nauwelijks, dus zijn we naar de overkant verhuisd, naar een ruime bovenwoning op 96A, ook een huurhuis. Ik heb daar tot mijn trouwen gewoond. Mijn vader was hoofd boekhouding bij de Universiteit Leiden. Nee, wij hadden zelf geen winkel.'

Als volwassene vloog Adriaan niet zo ver uit: 'Na mijn trouwen ben ik naar De Sitterlaan gegaan, ook op een bovenwoning tot dit huis vrijkwam.' "Dit huis" is weer aan de oneven kant van de Hoge Rijndijk, de kant waar hij geboren werd. We houden het interview in zijn huis. 'Mijn moeder vond het altijd een heel mooi huis, een echt herenhuis. En ik wilde altijd aan een drukke weg wonen. Want als ik naar buiten kijk dan moet ik wat zien – en ik weet niet beter. Ik dacht nog dat mijn vrouw het helemaal niks zou vinden, maar die vond het nog leuker dan ik. En met die dubbele beglazing, je hoort echt bijna niks van buiten. Dus 25 jaar geleden zijn we hier neergestreken en we wonen hier nog steeds met plezier. Ik ga hier dood ook zeg maar, desnoods maken ze zo'n trapliftje.'

Zijn carrière was bij de krant. 'Ik heb jarenlang op de redactie van het Leidsch Dagblad gezeten en ook bij zusterkranten in Haarlem, Alkmaar en Hilversum gewerkt. Altijd met veel plezier. Nu ben ik vrijwilliger bij de Historische Vereniging Oud Leiden. Ik heb acht jaar in het bestuur gezeten en ben nog actief voor de vereniging.'

Winkel en meer

Walter werd in 1957 in het Elisabeth Ziekenhuis geboren. Hij woonde de eerste jaren op Hoge Rijndijk 114, boven de winkel. Het was wel klein. 'De woningnood is natuurlijk van alle tijden, dat had je toen ook. Een klant die op 124 woonde stelde voor dat zij in de Huizingastraat ging wonen – want die huizen werden op dat moment nieuw gebouwd – en dat mijn vader dan met zijn kinderen op 124 kon wonen. Dat heeft hij gedaan. Hij kocht het voor 10.000 gulden. Er moest veel verbouwd worden. Hij had ook het huis pal naast het straatje (de Rijnstroomstraat) voor 25.000 gulden kunnen kopen, maar dat wilde hij niet, want als de kinderen dan naar de winkel wilden, dan moesten ze dat straatje oversteken. Dat vond hij gevaarlijk.'

'In 1960 gingen we in het nieuwe huis wonen. Bij de verhuizing liepen de kinderen met kussens en dekens naar het nieuwe huis toe. Dat was veel groter. We sliepen daarna met z'n zessen op een kamer. Boven 114 was daarna alleen nog opslag.'

'Mijn tante werkte in de winkel en woonde bij ons. Wij waren natuurlijk met veel. Ze was echt de steun en toeverlaat van mijn moeder, dat was een twee-eenheid. Voor ons was ze een tweede moeder, dus dat was geweldig. Tot 1991 woonde ik met mijn moeder en tante op 124. We waren heel hecht. Als ik zeg dat ik daar woonde: ik at daar; ik sliep boven de winkel.'

Afscheidsreceptie

Na ruim 35 jaar werkzaam te zijn geweest in onze textielzaak aan de Hoge Rijndijk te Leiden, gaat mevrouw H.M. Stol met pensioen. Bij vele klanten is zij bekend als

"tante Leny"

Zij was één met de zaak en is ook voor de klanten een begrip geworden. Als blijk van waardering voor haar grote inzet en toewijding in al die jaren, willen wij haar op vrijdag 25 november 1988 een afscheidsreceptie aanbieden.

De receptie vindt plaats van 18.30 uur tot 20.00 uur in onze zaak. Hoge Rijndijk 114 te Leiden te Leiden.

Alle klanten en bekenden die tante Leny in de loop der jaren hebben leren kennen, worden van harte uitgenodigd.

Snijders Textiel

Leiden, 18 november 1988	Hoge Rijndijk 114 2313 KM LEIDEN
-----------------------------	-------------------------------------

8Aankondiging pensioen Walters tante, bron Leidsch Dagblad, 23 november 1988

Walters carrière was uiteraard zijn winkel, maar hij deed meer. 'In 1970 hadden we al de twee bovenwoningen van 112 erbij gekocht; verhuurd en al. In 1991 heb ik de winkel en de bovenwoningen van 114 en 112 helemaal verbouwd. Ik heb zes appartementen gemaakt waarvan ik er in een ging wonen.'

'Nadat ik mijn vrouw ontmoette zijn we in 1997 op de Kanaalweg gaan wonen: om de hoek: vooral niet te ver! Ik verhuur de appartementen nog steeds. Wist je dat daar achter nog de enige grote tuin in die rij huizen zit? De rest is allemaal volgebouwd.'

De vrienden nu

Zoals gezegd hebben alle vrienden eigen levens, carrières en huizen, deels in de wijk, deels elders. Adriaan geeft aan dat ze altijd vrienden zijn gebleven. 'We hadden hier eigenlijk met een stuk of zes moeten zitten. Het is nog steeds hetzelfde cluppie. We hebben nooit echte ruzie gehad. Haha, hooguit op het voetbalveldje. Elke tweede zondag van de maand gaan we wandelen in Cronesteyn. De partners lopen dan ook gezellig mee. We hebben natuurlijk ook 'de rouwtjes en trouwtjes'. Dan sturen we bloemen namens De Vrienden van de Hoge Rijndijk. Die naam, dat is een begrip. Pas geleden bij Asarum (bloemenwinkel, Hoge Rijndijk 76) vertelden ze me nog dat ze van bijna al onze families de levensverhalen kennen, want bij elke begrafenis, elke trouwerij haalden we daar immers de bloemen. Asarum stopt ook. Weer een winkel die verdwijnt van de Hoge Rijndijk....'

We spreken met recht van een levenslange vriendschap. Bij het uitschrijven van de verhalen in dit stuk mist helaas wel een belangrijk aspect. De voortdurende instemming en herkenning van elkaars verhalen en het zo vaak opkomende aanstekelijke gelach tijdens het interview. Mooi om te horen dat de vrienden na zestig jaar nog niet zijn uitgepraat – en uitgelachen.

Verantwoording afbeeldingen: voor de Beeldbankfoto's: zie bron- en rechthebbendegegevens bij de afbeeldingen. Voor het gebruiken van de advertenties jonger dan 70 jaar is akkoord gegeven door de plaatser van de advertenties, Walter Snijder.